

Den Gröna Väljaren

Varför röstar väljare på Miljöpartiet?

Abstract

Väljare röstar utifrån klass eller strukturer snarare än utifrån ett rationellt val. Det postindustriella samhället har andra sociala strukturer än det industriella samhället, postmaterialistiska värderingar ersätter materialistiska värderingar och social rörlighet har förändrat den tidigare klassuppdelningen i grunden. Vi visar att klasser och strukturer finns kvar genom att visa att Miljöpartiets väljare har egenskaper som särskiljer dem från andra partier. En typisk väljare till Miljöpartiet är en ung, välutbildad kvinna från medelklassen med postmaterialistiska värderingar som antingen är student eller tjänsteman med en relativt blygsam lön. Strukturella förhållanden leder till vissa attityder vilket leder till en röst på ett specifikt parti. I klassbegreppet ingår i undersökningen både strukturella och attityds-variabler. Därmed är klass fortfarande relevant i politisk forskning och klassröstning ett fortsatt politiskt fenomen.

Nyckelord: Klass, Klassröstning, Postmaterialism, Gröna Väljare, Miljöpartiet

Antal ord: 9956

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte	1
1.2 Frågeställning.....	2
2 Teori	3
2.1 Klass och klassröstning.....	3
2.2 Postmaterialism och strukturell röstning	5
2.3 Gröna väljare – Rüdig och Dolezal.....	7
2.3.1 Kön.....	9
2.3.2 Ålder	9
2.3.3 Den nya medelklassen och social-kulturella specialister.....	10
2.3.4 Attityder	10
2.4 Vilka förväntas Miljöpartiets väljare vara?.....	11
3 Metod	14
3.1 Material	15
4 Empirisk Analys	17
4.1 Kön.....	17
4.2 Ålder	18
4.3 Klass och yrke.....	19
4.4 Utbildning och inkomst	21
4.5 Svenska väljares oro för framtiden	22
4.6 Postmaterialism.....	22
4.7 Attityder och åsiktsdimensioner	23
5 Slutsats	26
6 Referenser	29
7 Appendix	31

1 Inledning

Föreställ dig ett scenario där du ser hundra personer framför dig och att du har tillgång till relevant information om var och en av dem. Du vet var de bor, vad de arbetar med, vilken fackförening de tillhör, vilken klass de själva menar att de tillhör, hur mycket de tjänar, hur utbildade de är, vilken ålder, kön de har och så vidare. Skulle du då kunna dra en kvalificerad uppskattning av vilket parti respektive person lagt sin röst på i det senaste parlamentsvalet? Om svaret är ja, har vi egentligen ett reellt val när vi väljer våra politiska representanter? Kanske är det precis som när vi väljer en karriär, en partner, en bil eller ett märke på tandkrämen att vi röstar utifrån värderingar, attityder och övertygelser som hänger ihop med den sociala grupp vi tillhör.

Traditionellt ansågs stabila samhällsgrupper – eller klasser – sammanbundna med dess politiska representanter (Lipset & Rokkan 1967). Från 1970-talet ifrågasattes dock detta samband med hänvisning till ökad social rörlighet, individualisering och tanken att väljare röstar på partier de tror är bäst för hela samhället snarare än för väljarens socio-ekonomiska samhällsgrupp. I denna anda växte det svenska Miljöpartiet och många andra gröna partier fram, bortom den mossiga vänster-höger-skalan. De ville påvisa att deras väljare kom från alla samhällsgrupper, deras politik kunde ses främja hela jordklotet och därför var de traditionella konfliktlinjerna inte applicerbara.

Men om Miljöpartiets väljare (och väljare till andra partier) särskiljer sig i de ovan nämnda variablerna? Om det är så att du, medveten av den statistiskt fastlagda gröna väljaren, kan peka ut de av de hundra människorna framför dig som röstat på Miljöpartiet, är det då inte så att vi röstar utifrån en samhällsgrupp precis som vi alltid gjort? Finns klassröstning fortfarande kvar, och är det någonting som även gäller Miljöpartiet?

1.1 Syfte

Vi utröner i denna uppsats varför vissa människor röstar på gröna partier. Vår tes är att sociala strukturer påverkar attityder och intressen vilket leder till en röst på ett specifikt parti. För att utveckla ytterligare: människor föds in i strukturer som leder till att de får vissa attityder och intressen, vilket i sin tur kan påverka den struktur de lever i. Det är alltså inte alltid helt klart hur den kausala mekanismen går mellan struktur och attityd, därför är det viktigt att även inkludera människors attityder för att kunna särskilja människor i en analys lik vår. Det får förtydligas att det givetvis går att byta strukturellt förhållande, alla människor lever inte i samma sociala grupp hela deras liv.

1.2 Frågeställning

Röstar personer på Miljöpartiet på grund av att de tillhör en klass?

2 Teori

Vi grundar i detta avsnitt vår frågeställning i relevant teoretisk kontext alltså tidigare vetenskap på området. För att göra detta har vi urskilt tre olika teoretiska delar och en sammanfattning. Den första delen redogör för vad tidigare teoretiker skrivit om klassröstning. Denna del har ett kronologiskt upplägg för att belysa de samhällsförändringar som skett och de paradigmskiften som denna diskussion har haft. Den andra delen behandlar hur värderingar tar form och de värdeskiften som postindustriella samhället påstås föra med sig. Den tredje delen redogör för vad två forskare tidigare skrivit om varför väljare röstar på gröna partier. Denna tredje del sammanfattas därefter till ett antal förväntningar inför det resultat vi sedan presenterar i vår empiriska analys.

2.1 Klass och klassröstning

Understanding the extent to which party choices are structured by social divisions and the factors that account for changes in the extent of such divisions are arguably two of the most important questions to be addressed in political science.

Geoffrey Evans & James Tilley (2012:963)

Att väljares sociala position korrelerar med politisk röst var länge en fastställd sanning. Arbetarklass har röstat på partier vänsterut, medelklassen har röstat på partier i mitten och överklassen har röstat på partier till höger, möjligen kompletterat av till exempel religiösa och agrara partier med tillhörande samhällsgrupper. Demokratin har tyckts vara beskaffad på detta vis – sociala uppdelningar återspeglas i partisystemet (Oskarson 2005:1, Evans & Tilley 2012:965). Seymour Lipsets och Stein Rokkans *Party Systems and Voter Alignment* från 1967 blev ett evangelium för denna tradition; de menade att partisystemet var ”fruset” i dessa robusta samhällsgrupperingar. De introducerade också en modell där fyra konfliktlinjer definierades. Två konfliktlinjer, religion (där katolicism, protestantism och sekularism konkurrerar) och centrum-periferi (nationella eliter mot geografiskt perifera eliter) var sprungna ur den så kallade nationella revolutionen medan konfliktlinjerna rural-urban (landägare mot industri) och klass (arbetsgivare mot arbetstagare) uppstod under den senare industriella revolutionen (Lipset & Rokkan 1967:10-14).

År 1963 konstruerade Robert Alford ett index som avgör grad av relativ klassröstning, baserat i två klasser (Alford 1963:79-80). Vanligast är att mäta andel industriarbetare som röstar på vänsterpartier minus andel personer som inte är industriarbetare men ändå röstar på vänsterpartier. Detta mått använde sig

Lipset och Rokkan av (1967:430) och var länge det vanligaste måttet på klassröstning (Evans 2004:53, Oskarson 2005:10).

Men västerlandet förändrades under den andra hälften av 1900-talet. Jocelyn Evans (2004:56-57, jmf även Geoffrey Evans & James Tilley 2012:964) urskiljer fyra olika förändringar, för det första det ekonomiska uppsvinget medförande höjd levnadsstandard och ökad konsumtion. Välståndet resulterade i ett behov av andra politiska prioriteringar än de som funnits tidigare under 1930-talets depression och andra världskriget. För det andra ökade den sociala och geografiska rörligheten på grund av utveckling av infrastruktur och en förändring i arbete från jordbruk och traditionell industri mot en expanderande tjänstesektor. De tidigare djupt rotade sociala strukturerna mjukades upp, nya yrken tillkom och karriärmöjligheterna ökade. För det tredje bidrog den ökade möjligheten att utbilda sig till de sociala strukturernas förändring. Industriarbetarbarnen utbildade sig och började arbeta i tjänstesektorn vilket gjorde att en traditionell marxistisk dikotomi à la arbetstagar-arbetsgivare blev alltmer grumlig, för var skulle denna nya växande medelklass placeras? Evans fjärde förändring är religionens nedgång som politisk faktor (religion som konfliktlinje kommer dock ej beröras särskilt i detta avsnitt då Miljöpartiet inte är speciellt berörd).

I början av 1990-talet var känslan av en ny epok stark: berlinmuren hade fallit och globaliseringen och individualismen tycktes ostopbara (Clark 2003:17). Seymour Lipset menade nu att de teorier han presenterat 1967 inte längre gällde och skrev år 1991 tillsammans med Terry Clark artikeln ”Are Social Classes Dying?”. De menade att klassbegreppet – framfört av Marx, Weber och andra – innebär att samhällskroppen är indelad hierarkiskt i lager, klasser. Detta system existerade inte längre, i alla fall inte i Nordamerika och Västeuropa, men ”tendenser fanns även i Östeuropa, Sovjetunionen och andra samhällen” (Clark & Lipset 1991:397). Konsumtion och andra postindustriella angelägenheter hade inträtt i den politiska verkligheten. Partier hade slutat tilltala klasser och den traditionella arbetarklassen hade minskat med ungefär hälften i väst. Välstånd skulle försvaga hierarkier och kollektivism men stärka individualism (Clark & Lipset 1991:403-406). Vad gäller klassröstning använde sig Clark & Lipset av Alford Index för att kunna fastställa dess ”nedgång i alla länder där data är tillgänglig” (Clark & Lipset 1991:403).

År 1993 svarade Hout, Brooks och Manza med artikeln ”The Persistence of Classes in Post-Industrial Societies” där de erkände en ny diversifiering av samhället, de medgav att Alford Index två-klass-modell var föråldrad (även Evans 2004:55) men framförde empiriska bevis för att klassbegreppet fortfarande var relevant. Dessa två artiklar bildade grund för en intensiv debatt som summerades i *The Breakdown of Class Politics – A debate on Post-Industrial Stratification* med Terry Clark som redaktör (2001), och i en artikel med samma titel från 2003. Clark menade att de två sidorna – de som var för och emot klassbegreppets dödförklarande – mötts i att fenomenet klassröstning är komplext och att oenigheten i mycket berott på olika definitioner av klass. Clark och Lipset (1991) hade utgått från Marx klassiska definition där proletärer och bourgeois är kapitalismens två motsatser, medan exempelvis Hout et al. utgått från en bredare definition som inte endast inkluderar arbete och produktion. Där ingår teoretiker

som Dahrendorf som skrivit om auktoritet och samhällsröst, Giddens som resonerat kring olika klasstrukturer bland arbetsplatser och Wright som specificerat tolv klasser i det kapitalistiska samhället baserat på "ownership, skill level, and managerial responsibility" (Clark 2003:21).

Maria Oskarson (2005) avstår från att dödförklara klassbegreppet men hävdar att Lipset och Rokkans vänster-höger-konfliktlinje-modell är allt mindre relevant. Denna modell struktureras i tre aspekter: styrkan i sambandet mellan sociala grupper och partier som är organiserade i en konfliktlinje, den sociala kompositionen kring en konfliktlinje och partiets lojalitet gentemot sina kärnväljare. Alla tre aspekter hade förändrats i en riktning bort från den tidigare klassröstningen. Förutom Alford Index pekar den mer avancerade Thomsen Index på nedgång, den sociala kompositionen har blivit mer komplex och partier har blivit mer av kartell- eller catch all-partier och därmed blivit mindre trogna sina kärnväljare (Oskarson 2005:3).

Evans och Tilley framför i artikeln "The Depoliticization of Inequality and Redistribution: Explaining the Decline of Class Voting" (2012) utbuds-teorin, som istället för att betona ett möjligen allt grumligare klassamhälle, poängterar partiernas roll, Oskarsons tredje aspekt. Partiets konvergens i vänster-högerdimensionen leder här till att väljare istället fokuserar på andra dimensioner och klassröstningen (Alford och Thomsen Index) minskar. De finner stöd för att partiets polarisering ökat något under senare år och att klassröstningen därmed åter ökat (Evans & Tilley 2012:965-967).

År 1959 skrev Robert Nisbet "The Decline and Fall of Social Class". Precis som Clark och Lipset skulle skriva 32 år senare, var klass som begrepp enligt Nisbet på väg att bli värdelöst som verktyg i förståelsen av välstånd, makt och social status i USA och västerlandet generellt. Om klassbegreppet skulle ha någon relevans måste de statistiska teknikerna bli betydligt mer avancerade (Nisbet 1959:11). Clark skriver att ett socialt fenomen som röstning kräver mer finess en ensam faktor (Clark 2003:21 även Dolezal 2010:536). Denna enighet över generationer får avsluta denna del.

2.2 Postmaterialism och strukturell röstning

Arguably no other theory in political science has had more influence than Inglehart's theory of post-materialist value change.

Jocelyn Evans, *Voters and Voting* (2004)

År 1977 publicerades Ronald Ingleharts bok *The Silent Revolution* vilken lanserade Ingleharts teori om postmaterialism. Postmaterialism är ett begrepp Inglehart använder för att beskriva de värdeförändringar han tyckte sig se i det postindustriella samhället. Tidigare materialistiska värderingar ersätts i allt högre grad av postmaterialistiska värderingar.

Välståndet, den ekonomiska och politiska stabiliteten, hade nämligen fört med sig ett skifte i värderingar och folket i väst började få nya prioriteringar. För att

förklara mekanismen bakom förändringen tar Inglehart hjälp av psykologen Abraham Maslow och hans behovstrappa. Maslow rangordnade människans grundläggande behov i den ordning hen väljer att tillfredsställa dem. Högsta prioritet lägger människan på att tillfredsställa fysiologiska behov. Att till exempel skaffa mat och vatten förblir högsta prioritet så länge dessa behov inte är tillgodosedda. Därefter ser människan till sin säkerhet och först när de fysiologiska behoven har blivit mättade och säkerheten tryggad kan hen rikta in sig på att uppfylla icke-materiella behov. Sökandet efter kärlek, tillhörighet och självkänsla blir viktigare och sedan följer anspråk på intellektuella och estetiska tillfredsställelser. Detta resonemang om människors tendens att prioritera sina behov kompletterar Inglehart med en hypotes om hur människors värderingar tar form. Med sociologin som verktyg tittar Inglehart på de så kallade formativa åren och påstår att vi tenderar att behålla en uppsättning värderingar och prioriteringar som bildas under vår uppväxt (Inglehart 1977:21-24).

Värdeförändringen i väst berodde således på två olika fenomen: väst hade skonats från krig på egen mark och berikats med ekonomisk tillväxt. (Inglehart 1977:21-24). De yngre generationerna växte därmed upp under unika förutsättningar. Aldrig tidigare hade någon generation upplevt samma nivå av ekonomisk och fysisk trygghet. Detta tillät de yngre generationerna att prioritera annorlunda och ägna sig åt andra mål, icke-materiella mål längre ner i Maslows hierarki, och ur denna generation föddes postmaterialisterna (Inglehart 1977:363-365).

Postmaterialisternas värderingar skiljer sig från materialistiska värderingar. Materialisterna vill se behov som rör säkerhet och ekonomi tillgodosedda. Postmaterialismen däremot lägger större emphasis på livskvalité: behov som kopplas till samhällelig tillhörighet, självförverkligande och självkänsla (Inglehart 1977:3). Härtill räknar Inglehart bland annat miljö och natur, politiskt deltagande, grad av demokrati och yttrandefrihet, arbetsförhållanden och utanförskap (Inglehart 1977:42).

I boken *Voters and Voting* går Jocelyn Evans igenom en rad teorier och diskuterar huruvida de på ett bra sätt kan förklara hur väljare röstar. En stor del av boken ägnas åt hur sociala strukturer påverkar en väljares val av röst. Styr väljaren helt och hållet av sociala strukturer och röstar i enlighet med den sociala grupp hen tillhör? Eller grundar sig väljarens röst på ett informerat, rationellt och fritt val? Evans medger att en del väljare är rationella och lägger sin röst efter ett noga övervägt val relativt fritt från påverkan. Men Evans finner trots allt att majoriteten av väljarkåren påverkas starkt av sociala strukturer i sin röstning. Det är naivt att tro något annat, menar Evans. Sociala grupperingar i samhället spelar fortfarande stor roll även om de inte ser ut som de gjort tidigare (Evans 2004:57), och sociologin erbjuder flera rimliga förklaringar till varför vi röstar som vi gör.

I kapitlet om strukturella teorier om röstning föreslår Evans att man, istället för att se röstning som en produkt av en beslutsprocess, genom ett politiskt sociologiskt perspektiv kan se röstning som ett resultat av en individs position och situation i samhället och benägenheten som följer att rösta på ett visst sätt (Evans 2004:43). Evans konstaterar att röstning egentligen inte utmärker sig särskilt från många av de andra val vi står inför i vardagen. Val av röst, liksom val av karriär,

partner, bil etcetera, påverkas även det av attityder, värderingar och åsikter som vi bär med oss (Evans 2004:42). Om det då är dessa attityder och värderingar som ligger till grund för valet bör vi fråga oss hur individens unika uppsättning av värderingar bildas.

Den sociala kontexten påverkar alltså vår uppsättning av värderingar och attityder som till stor del kommer att ligga till grund för de politiska val vi gör (Evans 2004:43). Här skriver Evans om skolor som studerar sociala indikatorer och hur dessa hänger ihop med hur vi röstar, däribland Columbia-skolan och dess begrepp social transmission av politiska val (Evans 2004:45). Enligt Columbia-skolan överförs politiska värderingar och åsikter genom tre processer i vilka vissa sociala indikatorer till stor del avgör röstvalet. Först och främst överförs åsikter och värderingar från föräldrar till barn, så kallad intergenerationell transmission¹. Den här processen är ytterst viktig då den sker under våra mest formbara år. Detta förklarar i sin tur varför sociala indikatorer som tillhör denna process har en starkare effekt på röstning. Familjemiljön påverkar nämligen socialiseringsprocessen och det är ett faktum att värderingar vi får med oss hemifrån till större grad bestämmer hur vi röstar än de vi anammar senare i livet (Evans 2004:45-46). Intergenerationell transmission är det begrepp som Inglehart använder när han kompletterar sitt resonemang kring hur värderingar tar form och hur detta hör i hop med det intergenerationella värderingsskiftet. De andra processerna kallas differentiering och kontakt. Differentiering handlar om hur individer som delar egenskaper och tillhör en och samma grupp därmed också delar intressen och en gemensam syn på hur policy påverkar dem. Men i ett samhälle rör individer sig dessutom mellan olika grupper. Kontakt beskriver processen där individens värderingar, i möten med olika grupper, förstärks eller försvagas (Evans 2004:45). De tre processerna kan alltså erbjuda en mer detaljerad förklaring till hur sociala strukturer påverkar röstning och med hjälp av dessa berättar Evans om sociala strukturers betydelse i röstning.

2.3 Gröna väljare – Rüdig och Dolezal

Green parties in particular have traditionally been understood not only as standing outside of cleavages, their very existence has also been interpreted as an indicator of the overall decline of cleavage politics per se.

Martin Dolezal (2010:536)

Även om en del liknande forskning gjorts tidigare (Müller-Rommel 2002, Poguntke 1993, Frankland et al. 2008, Talshir 2002) är vår bedömning att Rüdig respektive Dolezals artiklar är de två mest raffinerade undersökningarna som gjorts under de senaste 10 åren relaterat till gröna partiets väljare. Wolfgang

¹ Vi väljer att översätta begreppen intergenerational transmission, differentiation och contact till intergenerationell transmission, differentiering och kontakt.

Rüdig är baserad i Glasgow och har skrivit "The perennial success of the German Greens" (2012). Martin Dolezal är baserad i Wien och har skrivit "Exploring the Stabilization of a Political Force: The Social and Attitudinal Basis of Green Parties in the Age of Globalization" (2010). Båda artiklarna undersöker huruvida det finns en specifik social grupp som röstar grönt och inkluderar både strukturella och attityds-komponenter.

Rüdigs artikel baseras i en undran över hur det tyska gröna partiet kunde gå från 8,1 % i 2005 års parlamentsval till 10,7% i valet 2009 trots att flera indikatorer (finansskrisen, mindre populära ledare, inga stödröster från SPD-väljare) pekade på att valet borde blivit en nedgång. Rüdigs svar är att det gröna partiet har en växande social bas som delar vissa egenskaper och som är trogna partiet. Han menar att De Gröna inte bör ses som ett flyktigt enfrågeparti utan ett parti som har funnit en permanent plats i den tyska politiken (Rüdig 2012:109, 112). Dolezals tes är liknande: Europas gröna partiers framgång ligger i en allians med en speciell grupp väljare. Han ser att gröna väljare skiljer sig distinkt från andra partier, de är unga, högutbildade, jobbar som "social-cultural specialists"² eller är studenter, bor i staden, är icke-religiösa och vurmar för miljö, fri invandring och libertarianism. Detta strukturella perspektiv kontrasterar enligt Dolezal till den mesta tidigare forskning som förklarar en grön röst som endast baserad i sakfrågegemenskap (Dolezal 2010:534, 535).

Gröna partier har nämligen setts som en indikator för klassröstningens nedgång, som en ny politisk kraft i det sena 1970-talet var de gröna partierna kritiska mot det 'frusna' partisystemet. De gröna partierna har utgett sig vara bortom höger, vänster och klassklyftor eftersom deras politik är till för att värna hela jordklotet snarare än någon specifik samhällsgrupp (Evans 2004:59, Dolezal 2010:536, 541). Både Rüdig och Dolezal är dock skeptiska mot detta synsätt och diskuterar vilka människor som röstar grönt och varför de gör detta, det ligger ju i dessa gruppers intresse att de gröna partierna får mer makt. Dolezal frågar sig dessutom om det är samma strukturella karaktäristika som differentierar gröna väljare från andra partiers väljare i de tolv västeuropeiska länder där gröna partier förekommer (Dolezal 2010:537).

Nedan följer en text uppdelad efter de mest betonade strukturella variablerna i Rüdigs och Dolezals texter, först kring vilket kön den gröna väljaren har och varför, sedan vilken ålder den gröna väljaren har och varför, vad är den nya medelklassen och är den gröna väljaren en del av denna grupp och varför, vilken utbildning och arbete den gröna väljaren har och varför samt sist vilka attityder den gröna väljaren har och varför.

² Vi kommer i fortsättningen att använda oss av social-kulturella specialister i stället för engelskans social-cultural specialists.

2.3.1 Kön

I Dolezals och Rüdigs undersökningar framgår en överrepresentation av kvinnor bland de gröna väljarna. Dolezal betonar socialiseringsprocessen, alltså att kvinnors benägenhet att rösta grönt grundas till stor del i deras uppfostran. Viss tidigare forskning visar att kvinnor har kulturella värderingar som är mer av en vänsterlibertariansk (postmateriell Rüdig 2012:122) karaktär, där frågor som rör invandring, fred och miljö ingår, vilket även detta bör gynna gröna partier (Dolezal 2010:539-540). Kvinnliga väljare är mer beroende av välfärdsstaten, till vilken gröna partier möjligen har en tilltalande inställning.

Rüdig ser först till det faktum att det tyska gröna partiet ofta har tagit upp viktiga sakfrågor för den feministiska rörelsen och därmed lockar till sig kvinnliga röstare. Även en mindre hierarkisk partikropp kan ha haft en positiv inverkan. Men detta är två saker som länge har karaktäriserat det gröna partiet, medan andelen kvinnliga väljare tydligt växt sedan partiets grundande enligt Rüdigs undersökning. Därför går Rüdig vidare och menar att en viktig orsak är ekonomiska och kulturella förändringar som har fått kvinnliga högeröstare att under senare år söka sig till vänstern ('gender gap' Dolezal 2010:539), där många gröna partier befinner sig.

2.3.2 Ålder

Dolezal har i sin kvantitativa studie funnit att den västeuropeiska gröna väljaren är ung – betydligt yngre än den genomsnittliga väljaren. Han motiverar detta med att unga väljare sympatiserar med ett ungt parti som kontrasterar till den gamla partistrukturen (Dolezal 2010:544, 546). Rüdig har dock i sin studie över det tyska fallet funnit att den gröna väljaren åldrats betydligt sedan partiets grundande, idag är en tredjedel av partiets väljare mellan 45 och 59 år gamla, motsvarande andel var år 1980 en tiondel. En diskrepans alltså mellan Tysklands gröna väljare och gröna väljare i stort i Västeuropa. Rüdig (2012:115) förklarar en allt 'gråare' tysk grön väljare med hjälp av Ingleharts teori om politiska generationer. Väljarna som hade vuxit upp efter kriget i ett samhälle präglad av välstånd och trygghet har andra politiska prioriteringar än deras föräldrar.

Ur dessa generationer bildades 68-rörelsen och the New Social Movement (NSM), vars hjärtefrågor var ekologi, kärnkraft och fred (Rüdig 2012:115). Det var nu dessa grupper som blev äldre och höjde medelåldern hos det tyska gröna partiet. För återväxten begränsas av att den följande generationen – de som var födda mellan 1965 och 1974 – har kallats 'Generation Golf', vilket indikerar en tillbakagång till materiella värderingar, där en Volkswagen Golf är viktigare än politiska protester. Om det stämmer att 68- och NSM-generationerna faktiskt utgör gröna partiets stomme kan detta bli ett problem i framtiden eftersom väljarna då blir äldre och äldre och på lång sikt kommer partiet därför att minska (Rüdig 2012:116-117).

2.3.3 Den nya medelklassen och social-kulturella specialister

Ovan nämns 'den nya medelklassen', som uppkom kring 1960-talet (Evans 2004:56-57, Evans & Tilley 2012:964) och till vilken Dolezal menar att den gröna väljaren tillhör. Med bättre klassifikationer och mer adekvata statistiska metoder kan forskare idag rikta in sig på att differentiera den nya medelklassen (Dolezal 2010:536). Här använder sig Dolezal av den indelning som görs av Müller och Kriesi där tre grupper differentieras baserat i deras "work logics": "managers, technical experts and social-cultural specialists." Dolezal kommer fram till att den gröna väljaren övervägande tillhör den sistnämnda kategorin i de tolv västeuropeiska länder där gröna partier förekommer, förutom i Storbritannien och Italien. Social-kulturella specialister motsätter sig hierarkier, de har vänsterlibertarianska värderingar och är splittrade inför statens omfördelning. De brukar vanligtvis inte arbeta i en miljö där konkurrens och marknadsideal är framträdande utan där statlig intervention och reglering anses positivt (Müller och Kriesi i Dolezal 2010:536-544).

De gröna väljarna är mer utbildade än genomsnittet (Rüdig 2012:119, Dolezal 2010:546). I Tyskland är De Grönas väljare de näst mest utbildade medan liberala FDP har de mest utbildade väljarna. Rüdig (2012:120) nämner även tidigare forskning som visat en högre andel arbetslösa väljare än genomsnittet, till det även låga inkomster, vilket gjort att Tysklands gröna väljare tidigare beskrivits som 'det akademiska proletariatet'. Utbildning var förr en indikator för konservativ ideologi men är idag kanske snarare ett tecken på öppenhet och postmaterialistiska värderingar. Dolezal (2010:540) skriver att en högre grad av utbildning idag ofta betyder att man kan möta andra kulturer med större acceptans.

Dolezal (2010:544, 546) finner ett starkt samband mellan den gröna väljaren och urbant boende. Det var här NSM-generationen hade sitt starka fäste. Motsättningen mellan stad och landsbygd bygger på konflikter som rör ekonomi och kultur där staden representerar ett kosmopolitiskt och modernt samhälle där servicesektorn är stor och en sekulär globaliseringsprocess framträdande (Dolezal 2010:539).

2.3.4 Attityder

Rüdig och Dolezal undersöker förutom strukturella variabler även hur den gröna väljaren ställer sig till vissa politiska frågor och huruvida väljarkåren delar en gemensam uppsättning attityder. Dolezals visar att gröna väljare i dikotomin auktoritet-libertarianism är tydligt libertarianska medan de i vänster-högerdimensionen är endast marginellt till vänster. Detta indikerar det komplicerade förhållande gröna partier har till höger och vänster (Dolezal 2010:546, 548). I Tyskland sågs De Gröna tidigare vara till vänster om socialdemokratiska SPD men har nu gått åt höger. Väljarna har dock sagts fortfarande vara till vänster om SPD, de har på en 11-gradig vänster-höger-skala placerat sig på 2,95 medan SPD-väljarna placerats sig på 3,72 (Rüdig 2012:120). Rüdig understryker att man kan

förvänta sig att gröna partier, som en del av den nya postmaterialistiska vänstern, dock avviker från den traditionella vänstern i en rad frågor. Han pekar på att en betydligt mindre andel gröna väljare är fackföreningsmedlemmar än vad vänsterns väljare är (Rüdig 2012:121). Dolezal (2010:547) undersöker sex stycken attitydsdimensioner, gröna väljare utmärker sig här som pro-miljö, libertarianska och pro-invandring. Men de är mindre distinkta i de ekonomiska och religiösa dimensionerna, vilka ju är de mer traditionella konfliktlinjerna. Endast i fem av tolv länder (ej specificerade) kan utmärkande vänster-sympatier fastslås. Med andra ord finns postmaterialistiska värderingar generellt bland de gröna väljarna medan vänster-sympatier är mer varierande.

Både Dolezal och Rüdig fastslår att gröna väljare betraktar miljö som den viktigaste politiska frågan (Dolezal 2010:547, Rüdig 2012:119). Få gröna väljare är religiösa men de är inte heller några motståndare till kyrkan och Dolezal skriver att gröna väljare som trots allt utövar religion är sekulärt orienterade (Dolezal 2010:541). Dolezal (2010:546) finner att den gröna väljaren är för en generös invandringspolitik, enligt Rüdigs (2012:121) undersökning har De Grönas väljare en mer 'liberal' inställning till invandring än något annat tyskt partis väljare. Vad det gäller europeisk integration skiljer sig dock inte Västeuropas gröna väljare särskilt från den övriga väljargruppen (Dolezal 2010:548). Enligt Dolezal är gröna väljare ambivalenta inför globalisering och centralisering. Stärkandet av överstatliga former motsäger grundläggande element i partiprogrammen som decentralisering av beslutsfattande men väljarnas 'cosmopolitan orientation' talar å andra sidan för en positiv inställning till överstatligt samarbete. Att gröna väljare är kosmopolitiskt inställda är enligt Dolezal (2010:548) ett resultat av att de på grund av deras klass och utbildning är potentiella vinnare av globaliseringen. En ambivalens finns även i gröna väljares inställning till marknadsekonomin. De är inte förespråkare för ekonomisk liberalism, men de är inte heller tydliga motståndare (Dolezal 2010:543-544).

2.4 Vilka förväntas Miljöpartiets väljare vara?

Utifrån Rüdig och Dolezals resultat skisserar vi fram en förväntad väljare till det svenska Miljöpartiet – vem är denne och hur skiljer sig miljöpartisten i förhållande till andra väljare? Vi förväntar oss att Miljöpartiets väljarkår består av fler kvinnor än män. Dolezal och Rüdigs undersökningar visar på en överrepresentation av kvinnor bland gröna väljare. Kvinnor och män uppfostras olika vilket påverkar värdeuppsättningar och attityder olika. Forskning pekar på att kvinnor i större grad än män har postmaterialistiska värderingar, en orsak till att kvinnor i Sverige väljer att stödja ett parti som profilerar sig i postmaterialistiska frågor – i synnerhet pro-miljö.

Även unga är postmaterialister vilket talar för att en hög andel av Miljöpartiets väljare är unga. Dessutom menar vi att en mindre traditionell och hierarkisk partistruktur kan locka unga väljare. Tysklands gröna parti har dock en någorlunda jämn åldersfördelning. Där har De Gröna ett starkt stöd hos NSM-

generationen och 68-rörelsen. Rüdig och Dolezal visar motstridiga resultat när det kommer till ålder så vi vill reservera oss inför resultaten. Vi upplever att vi inte kan veta huruvida Miljöpartiet har starkt stöd hos NSM-generationen och 68-rörelsen, därför vet vi inte hur vår förväntan kring Miljöpartiets väljares ålder ska se ut.

Med tanke på Dolezals resultat förväntar vi oss att den typiska miljöpartistiska väljaren tillhör medelklassen. Men inspirerade av Dolezals artikel vill vi också göra skillnad på olika grupper inom medelklassen. Dolezal gör en distinktion inom medelklassen grundad på yrkeskategorier. Bland gröna partiets väljare finns många social-kulturella specialister och denna grupp delar ofta postmaterialistiska värderingar. Utifrån Dolezals och Rüdigs resultat antar vi att Miljöpartiets väljare även i Sverige till övervägande del bor i städer.

Vi tror att Miljöpartiets väljare i jämförelse med andra väljare är välutbildade. Dolezal skriver att utbildning idag är ett tecken på öppenhet och postmaterialistiska värderingar. Eftersom vi tror att just öppenhet och postmaterialistiska värderingar är två gemensamma nämnare för Miljöpartiets väljare, drar vi slutsatsen att högre grad av utbildning hos en väljare ökar sannolikheten för att denne röstar på Miljöpartiet. Dolezals och Rüdigs undersökningar visar dessutom på att gröna partiets väljare har en hög utbildningsnivå vilket motiverar vår förväntan ytterligare.

Rüdig påpekar dock att trots hög utbildningsnivå bland tyska gröna väljare är inkomstnivån relativt låg. Eftersom vi dessutom antar att en stor del av Miljöpartiets väljare arbetar som social-kulturella specialister, en grupp vi misstänker inte är högavlönade, förväntar vi oss att Miljöpartiets väljare är relativt låg.

Vad det gäller attityder förväntar vi oss att Miljöpartiets väljare värdesätter miljöfrågan högst. Men andra postmateriella frågor som exempelvis invandring kan förväntas vara högre prioritet bland Miljöpartiets väljare än i andra väljargrupper där vänster-höger-konfliktlinjen är viktigast.

I vänster-höger-dimensionen visar Rüdigs undersökning att De Gröna åtminstone tidigare varit mer vänster än SPD, medan Dolezal visar att gröna partier generellt i Västeuropa endast är marginellt vänster. Detta gör att det är svårt att förvänta hur Miljöpartiets väljare skulle ställa sig på en vänster-höger-skala. Rüdig skriver också att De Gröna avviker från den traditionella vänstern på en rad punkter, bland annat är fackföreningstillhörighet inte viktig för gruppen, därför förväntar vi oss låg fackföreningstillhörighet.

Både Dolezal och Rüdig framför att den gröna väljaren har en positiv inställning till en generös flyktingmottagning, vi har ingen anledning till att tro att Miljöpartiets väljare skulle ha en annan inställning. Vi förväntar oss utifrån Rüdigs och Dolezals resultat att Miljöpartiets väljare inte är speciellt religiösa. Utifrån Dolezals och Rüdigs undersökningar har vi svårt att veta hur Miljöpartiets väljare ställer sig till marknadsekonomi och överstatliga samarbeten. Deras avsaknad av emfas för vänster-höger antyder en neutral inställning till marknadsekonomi, men den ambivalenta inställningen till centralisering gör att Miljöpartiets väljares inställning till exempelvis EU är svår att förvänta.

Trots att de själva ofta befinner sig i en position i samhället som innebär att de drar nytta av globaliseringens framväxt förespråkar gröna väljare inte ekonomisk liberalism, men kämpar inte heller direkt mot en friare marknad. De håller inte marknadsideal nära hjärtat men för inte heller en tydlig kamp mot ekonomisk liberalism och öppna gränser för världsekonomin.

3 Metod

Vi studerar Miljöpartiets väljare utifrån värden på ett antal variabler och tar reda på hur de särskiljer sig från väljare till andra partier. Vissa variabler kan tillsammans sägas utgöra en social struktur. Andra variabler är väljares attityder eller åsikter i vissa frågor. Tillsammans utgör dessa variabelvärden svar på vilka de gröna väljarna är och om de kan sägas bilda en specifik grupp.

Vi använder oss av variabelvärden i statistik från Statistiska Centralbyrån, SCB. Vi översätter dessa värden i 11 fall till diagram. I ett tolfte fall redovisar vi ett diagram vi helt tagit från SCB. Vi för ett resonemang kring dessa diagram och deras samband och förankrar våra resultat teoretiskt. Vår undersökning är teoriprovande i den mening att vi vill pröva internationella forskares resultat på ett svenskt statistiskt material. Vi vill pröva tesen att sociala strukturer påverkar attityder och intressen vilket leder till en röst på ett specifikt parti. Vi har valt att fokusera speciellt på Miljöpartiet eftersom de har hävdats vara utanför traditionella klasskonflikter och med väljare av alla sorter. De är därför möjligen ett ogynnsamt fall för den teoretiska föreställningen att väljare röstar utifrån sociala strukturer – går det att särskilja en miljöpartistisk väljare så går det sannolikt att särskilja även övriga partiets väljare.

Vi har valt att avgränsa vår undersökning till Sverige då materialet vi funnit är omfattande men saknar teoretiska resonemang och förklaringar. Vi ser att vi genom att knyta det svenska fallet med relevant teori kan bidra till den vetenskapliga kumulativiteten. Vi har valt att undersöka ett sekundärmaterial. Ett primärmaterial hade varit intressant och ökat den vetenskapliga tyngden, men vi vill förenkla undersökningen eftersom vår frågeställning innehåller många variabler som vi även grundligt vill förankra i teori.

Rüdig (2012) och Dolezal (2010), vars texter är våra tydligaste internationella referenser, delar in sina variabler i två kategorier: variabler som utgör en social struktur och variabler som kan sägas mäta attityder i vissa frågor. I den förstnämnda kategorin beaktar båda forskarna kön, ålder, utbildningsnivå, yrke, arbete inom privat eller offentlig sektor, tätortsgrad samt religiositet och sekularitet och hur detta påverkar partivalet. Rüdig undersöker även facktillhörighet. Vi studerar alla dessa variabler, utöver det även SCB:s mått på klasstillhörighet.

Övriga variabler rör Miljöpartiets väljares inställning till miljö, invandring, globalisering, jämställdhet, vänster-höger-dimensionen, variabler som även studeras av Dolezal och Rüdig. Miljöpartiet (och gröna partier i allmänhet) utmärker sig gentemot övriga partier för att explicit positionera sig i postmateriella konfliktlinjer snarare än i den traditionella vänster-höger-dimensionen (Rüdig 2012:122). Därför är dessa attityder särskilt viktiga att

inkludera i undersökningen, materialet är återigen hämtat från SCB:s valundersökning.

3.1 Material

Den statistik vi använder oss av är hämtad från rapporten *Åttapartivalet 2010*. Denna redovisar resultaten från 2010 års valundersökning och är en i raden av många valundersökningar som tillhör Sveriges officiella statistik (Åttapartivalet 2010:förord). Valundersökningen rör de allmänna valen och bygger på ett samarbete mellan SCB och Statsvetenskapliga Institutionen vid Göteborgs Universitet. Författarna till Åttapartivalet skriver att rapportens reliabilitet och validitet är god. Detta beläggs av att de genomsnittliga avvikelserna mellan den viktigaste beroende variabeln, partivalet, och det officiella valresultatet är låga. Med andra ord innebär detta att andelen partiväljare i undersökningen stämmer bra överens med andelen partiväljare i det verkliga valet år 2010. (Åttapartivalet 2010:102).

De variabler vi använder oss av är följande:

1. Kön
2. Ålder
3. Subjektiv klasstillhörighet
4. Klasstillhörighet
5. Yrkesgruppsstillhörighet
6. Utbildningsnivå
7. Taxerad inkomst
8. Bostadsort
9. Fackföreningstillhörighet
10. Kyrkobesöksfrekvens
11. Väljaroro
12. Åsiktsdimensioner

De tio första är strukturella variabler där validiteten generellt borde vara god. Vi har exempelvis ingen anledning att ifrågasätta rapportens resultat kring väljares kön och ålder. Vissa av de andra är möjligen kinkigare, variabel 4: Klasstillhörighet baseras på yrkesklassificeringar som inte närmare specificeras. Vi får anta att denna variabel är korrekt och raffinerat operationaliserad. Variabel 10: Kyrkobesöksfrekvens är inte ett mått på religion generellt utan ett mått på inställelse i en kristen kyrka. Detta är givetvis problematiskt, ett mer raffinerat mått på religiositet hade varit att förorda.

De två sista variablerna undersöker väljarnas attityder. De bör ha någorlunda god validitet, det är väljarna själva som har fått beskriva sina preferenser. Variabel 11: Väljaroro visar vad väljarna oroar sig mest för när de tänker på utvecklingen i Sverige de närmaste 5-10 åren och baseras också på en rad intervjufrågor

(Åttapartivalet 2010: 21-23). Undersökningen innehåller egentligen 17 frågor men vi har valt ut fyra frågor vi tror är centrala för att säga något om Miljöpartiets väljare. Detta kan givetvis snedvrída resultatet men vi väljer ändå detta smalare diagram för att uppnå överskådlighet. Variabel 12: Åsiktsdimensioner är det enda diagram vi inte bearbetat om. Diagrammet visar nio åsiktsdimensioner som operationaliserats genom en rad intervjufrågor (Åttapartivalet 2010:76-79). För att läsaren ska kunna ha nära till dessa frågor i resultatgenomgången är dessa specificerade i den empiriska analysen.

Vi jämför svensk statistik med statistiska undersökningar av Dolezal (2010) och Rüdig (2012). Rüdig samlar material från tysk officiell valstatistik från Bundeswahlleiter och The German Longitudinal Election Study (GLES). Rüdig presenterar i sin artikel resultat från GLES undersökning som påminner om Åttapartivalets avsnitt om åsiktsdimensioner. Med hjälp av materialet från GLES gör Rüdig sedan regressionsanalyser. Dolezal använder sig i av statistik hämtad från European Social Survey (ESS). Liksom Rüdig, gör Dolezal också regressionsanalyser av materialet. Dolezal undersöker även attityder hos gröna väljare och detta påminner återigen om de åsiktsdimensioner vi finner i Åttapartivalet.

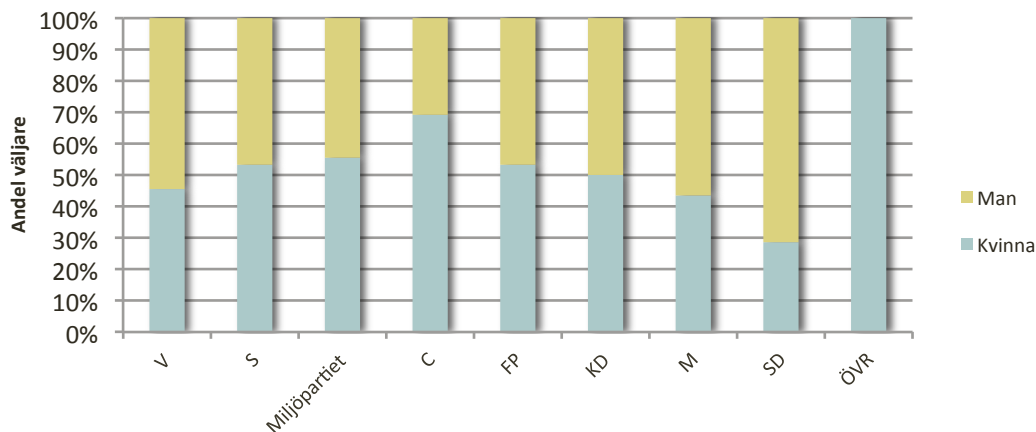
Att jämföra dessa tre sammanställningar av statistik är vanskligt. Vi måste anta att förutsättningarna har varit olika för undersökningarna och därmed påverkar resultaten annorlunda. Antal och urval varierar med största sannolikhet, liksom tidpunkt, kategoriseringar, frågor med mera. Rüdig och Dolezal använder dessutom regressionsanalys som verktyg, vi kommer endast att titta på procentantal.

Mätningar av attityder och åsikter bygger alltså på frågor. Begreppen är svåroperationaliserade och det är olika frågor som ställs i de olika undersökningarna. Konsekvensen blir att till exempel i Åttapartivalet mäts vänster-högerkonflikten med offentlig-privat-dimensionen och välfärdsstats-dimensionen. Intervjuobjekten får svara på frågor om hur man ställer sig till marknadsekonomi, privatisering, sociala reformer och bidrag (Åttapartivalet 2010: 77-79). Men i den undersökning Rüdig använder sig av ombeds deltagaren endast att placera sig på en skala 0-10 hur vänster eller höger man är, där 0 är vänster och 10 är höger (Rüdig 2012: appendix). Ytterligare ett exempel som visar på samma problem är hur miljöattityder mäts. I SCB:s undersökning får deltagarna frågor om inställning till kärnkraft och vikten av ett miljövänligt samhälle (Åttapartivalet 2010:77). ESS, den undersökning Dolezal bygger sin forskning på, ställer dock frågan annorlunda – hur viktigt är det att bry sig om natur och miljö? (Dolezal 2010:543). Vi gör dock inga slutsatser baserade på direkt jämförelser mellan statistiken utan endast huruvida Dolezals och Rüdigs övergripande teoribildning stämmer in på Miljöpartiets väljare och ibland hur väljarnas relativa position gentemot andra partiers väljare är i Tyskland och Sverige.

4 Empirisk Analys

Nedan presenterar vi 12 stycken diagram vilka utgår från statistiska uppgifter från SCB:s valundersökning 2010. Dessa diagram utgör det material mot vilket vi ska testa den förväntade väljaren för Miljöpartiet som vi skisserat fram i teoriavsnittets sammanfattning. För varje diagram diskuterar vi om vår förväntan stämmer. Den uppmärksamma läsaren kan i diagrammen utläsa strukturella förhållanden även hos de andra riksdagspartierna även om vi inte kommenterar detta särskilt.

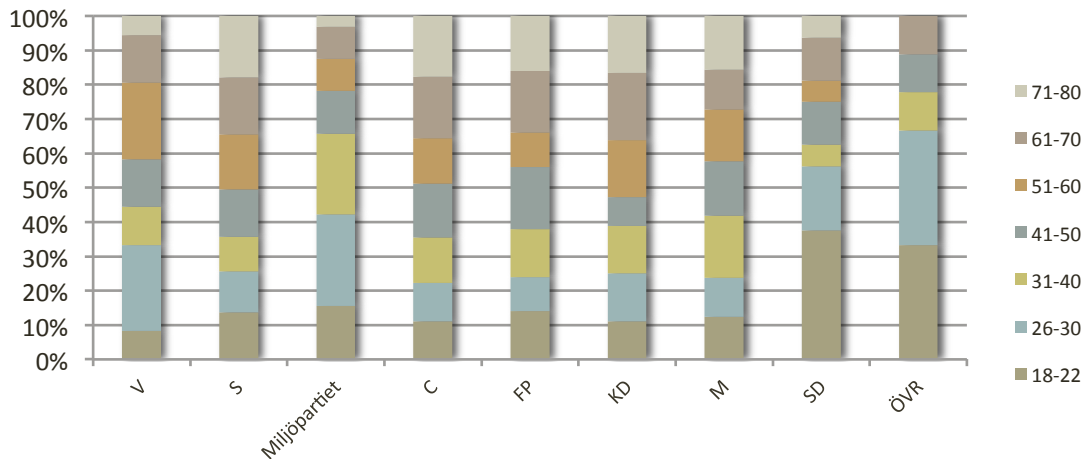
Diagram 1: Kön

4.1 Kön

Majoriteten av Miljöpartiets väljare är kvinnor: 55 %. Detta gör Miljöpartiet till det svenska partiet med näst störst andel kvinnliga väljare, Centerpartiet har flest. Att Miljöpartiets väljare till övervägande del är kvinnor stämmer med vår förväntan. Dock är sambandet ännu större i Rüdigs resultat där De Gröna är det tyska parti som har flest kvinnliga väljare, till och med det enda med fler kvinnliga väljare än manliga. Det kan ses som intressant att den kvinnliga andelen väljare har en 'pyramidform' i diagrammet. Det kan stödja vår förväntan att kvinnan är mer postmaterialistisk än mannen, eftersom partier i mitten (speciellt MP och C) möjligen ställer sig mer utanför vänster-höger-konflikten än andra partier.

Diagram 2: Ålder

4.2 Ålder

Vi visste inte vad vi skulle förvänta oss om Miljöpartiets väljares ålder, diagram 2 visar en relativt ung väljare. 66 % av Miljöpartiets väljare är under 40 år gamla – den största andelen bland väljarkårerna. Detta överensstämmer med Dolezals resultat där den gröna väljaren poängteras vara ung. Rüdigs grånande väljare, med en tredjedel av väljarna i kategorin 45-59, motsvaras inte i vår statistik, även andelen över 60 år är större i Tyskland. I Tyskland tyder alltså mycket på att väljare som röstat grönt på 1980- och 1990-talen fortsätter att göra detta även idag. År 2010 var NSM-generationen 43-52 år gamla och 68-generationen 53-63 år gamla, betydligt starkare gröna väljargrupper i Tyskland än i Sverige. Vad detta beror på är oklart, antingen var dessa generationer mer utpräglade gröna i Tyskland eller så är dessa väljare mer trogna sitt gröna parti än deras svenska motsvarigheter.

Diagram 3: Subjektiv klasstillhörighet

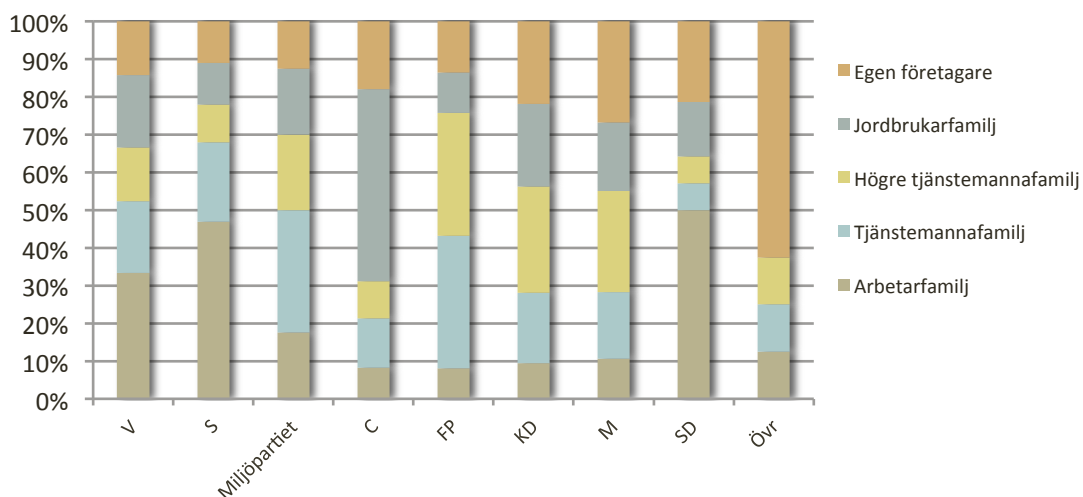

Diagram 6: Utbildningsnivå

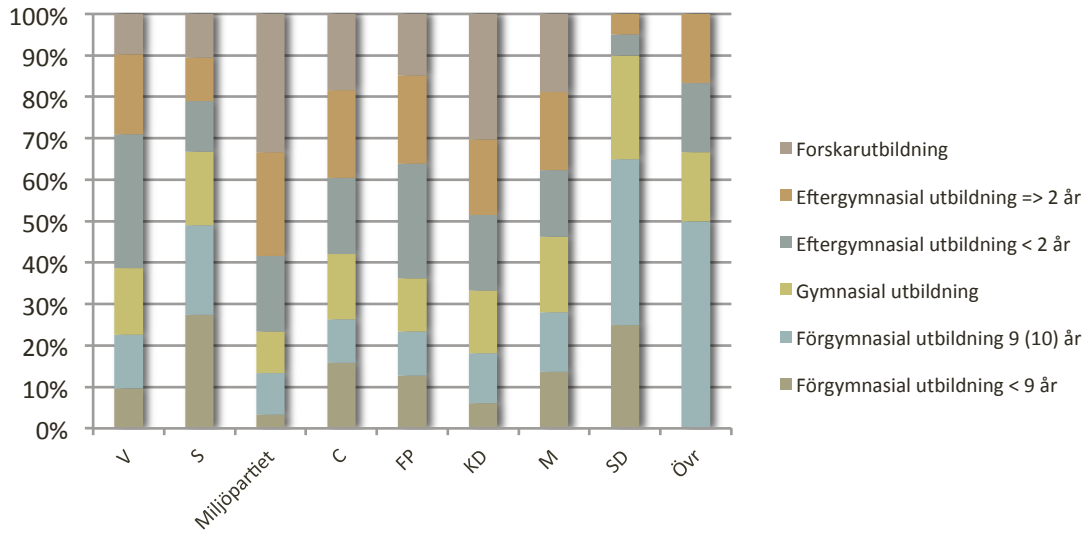

Diagram 7: Taxerad inkomst

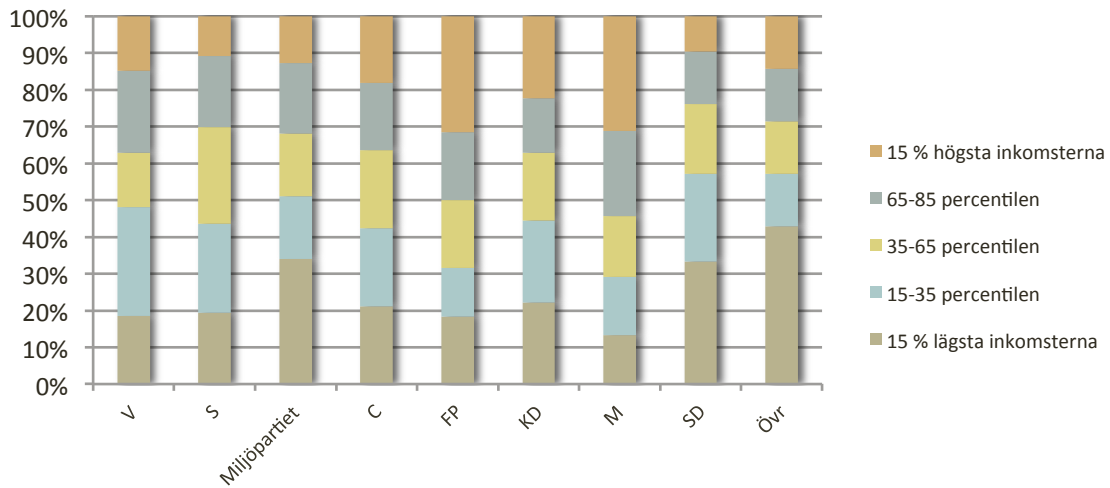

Diagram 8: Bostadsort

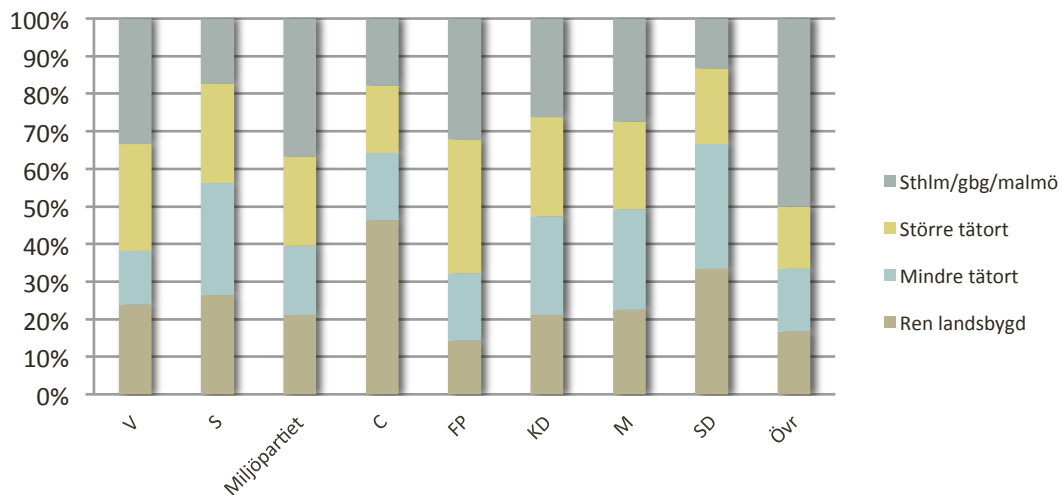
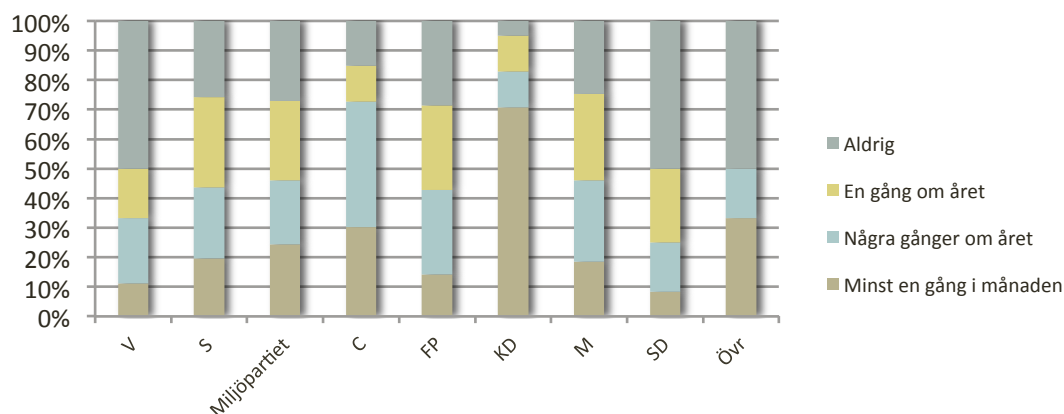
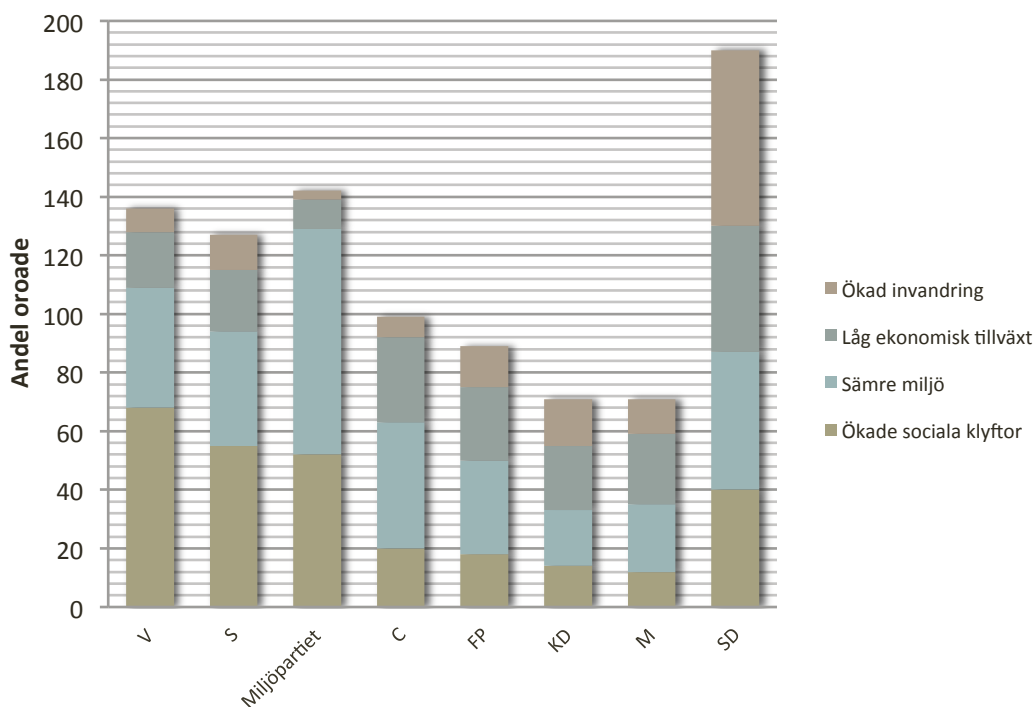

Diagram 10:Kyrkobesöksfrekvens

Svenska väljares oro för utvecklingen i Sverige under de Närmaste 5-10 åren

4.4 Utbildning och inkomst

Vi förväntade oss att Miljöpartiets väljare skulle vara välutbildade och ha en låg inkomst. Miljöpartiets väljare har störst andel forskarutbildade och tillsammans med de som studerat mer än 2 år eftergymnasial utbildning utgör denna högutbildade grupp 59 % av väljarbasen – det enda parti som har mer än hälften av dessa grupper. Jämfört med Rüdigs resultat där Tysklands gröna väljare är den näst mest utbildade väljargruppen är svenska Miljöpartiets väljare relativt mer utbildade. Kanske är därför Miljöpartiets väljare mer utbildade än vi kunde

förvänta oss. I diagram 6 har Miljöpartiets störst andel väljare bland de som har 15 % lägst inkomster, dock även stora proportioner i övriga inkomstpercentiler. Detta går i linje med Rüdigs 'akademiska proletariat', det vill säga en väljargrupp som sticker ut som högutbildade men trots detta ingen utmärkande god inkomst. Detta passar även in i Dolezals social-kulturella specialist.

4.5 Svenska väljares oro för framtiden

I diagram 11 visar varje 'orosmoment' ett balansmått som visar andelen som uppfattar utvecklingen som mycket eller ganska oroande minus andelen som uppfattar utvecklingen som inte särskilt eller inte alls oroande. För det första dominerar miljöfrågan, undersökningen bekräftar vår förväntan om att Miljöpartiets väljare rankar miljö som en ödesfråga, mer än något annat parti. En stor del av Miljöpartiets väljare, menar att ökande sociala klyftor är oroande. Detta är en nästan lika hög andel som hos Socialdemokraternas väljare och en indikering på att Miljöpartiets väljare ändå delar vissa värderingar med partier vänsterut. Men väljarna skiljer sig mot Socialdemokraternas och Vänsterpartiets väljare genom att de inte oroar sig för en låg ekonomisk tillväxt. En postmaterialistisk indikering: Miljöpartiets väljare är alltså snarare oroade för ett ojämnt samhälle än deras personliga materiella situation. Eller så kan statistiken åtminstone tolkas. De vill jämna ut sociala klyftor men de vill inte att den totala materiella tillgången ska växa. Om de själva tillhör den 'övre halvan' av samhällskroppen vilket diagram 4 indikerar betyder detta att de möjligen får en sämre personlig materiell situation av en sådan politik.

En mycket liten del av Miljöpartiets väljare, minst av väljarkårerna, är oroade inför den ökade invandringen. Detta förväntade vi oss. Rüdigg använder pro-invandring som en indikator för postmaterialism och Dolezal menar att den sociala rörligheten är något gröna väljare tjänar på.

4.6 Postmaterialism

Hög andel kvinnor, låg ålder, hög utbildning, hög andel medelklass och tjänstesektor är alla faktorer som passar in på en postmaterialistisk idealtyp. En blygsam inkomst i kombination med en hög utbildning relaterar också till att Miljöpartiets väljare värderar det materiella mindre än andra väljargrupper. Att Miljöpartiets väljare skiljer sig mot partierna vänsterut (framförallt Socialdemokraterna) gällande andel industriarbetare och arbetarklass fortsätter i att en mindre andel av Miljöpartiets väljare är fackligt anslutna. Detta fenomen finner även Rüdigg i sin tyska undersökning. Miljöpartiets har störst andel väljare anslutna till Sveriges Akademikers Centralorganisation och skiljer sig även här tydligt från Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Dessa resultat stödjer Rüdigs

resonemang om att gröna väljare som en del av den postmaterialistiska vänstern skiljer sig från övriga vänstern i variablerna ovan.

Miljöpartiet har störst andel väljare i Sveriges tre största städer, en urban väljare precis som i övriga Västeuropa. Även detta en postmaterialistisk indikator. Diagram 10 visar inga utmärkande drag, Miljöpartiet har enligt detta diagram väljare från alla kategorier. Detta går i linje med Rüdigs och Dolezals resonemang om den gröna väljaren som även utanför den religiösa konfliktlinjen. En väljare som är bortom höger och vänster, kyrka och stat – en postmaterialistisk väljare.

4.7 Attityder och åsiktsdimensioner

Detta avsnitt analyserar SCB:s diagram ”Partiväljarnas positioner på nio olika åsiktsdimensioner i valet 2010 (medeltal)”. Följande text är hämtad från Åttapartivalet (2010:77).

Åsiktsdimensionerna är sammansatta utifrån följande intervjufrågor: Offentligt-privat (sälja statliga företag, mer privat sjukvård och samhälle med mer marknadsekonomi), positiv-negativ till sociala bidrag (minska sociala bidrag[!], gått för långt med sociala reformer), grön-grå miljöideologi (miljövänligt samhälle, inställning till kärnkraft), generös-restriktiv flyktingmottagning (ta emot färre flyktingar, mer mångkulturellt samhälle), negativ-positiv till EU (Sverige ut ur EU, inställning till EU), postmaterialism-materialism (Ronald Ingleharts skala byggd på fyra frågor), positiv-negativ till globalisering (samhälle med mer internationell inriktning, samhälle som slår vakt om traditionellt svenska värden), moralliberal-moralkonservativ (samhälle med mer kristna värden, förbjuda all pornografi) och positiv-negativ till jämställdhet (mer jämställt samhälle, samhälle med mer makt åt gruppen kvinnor).

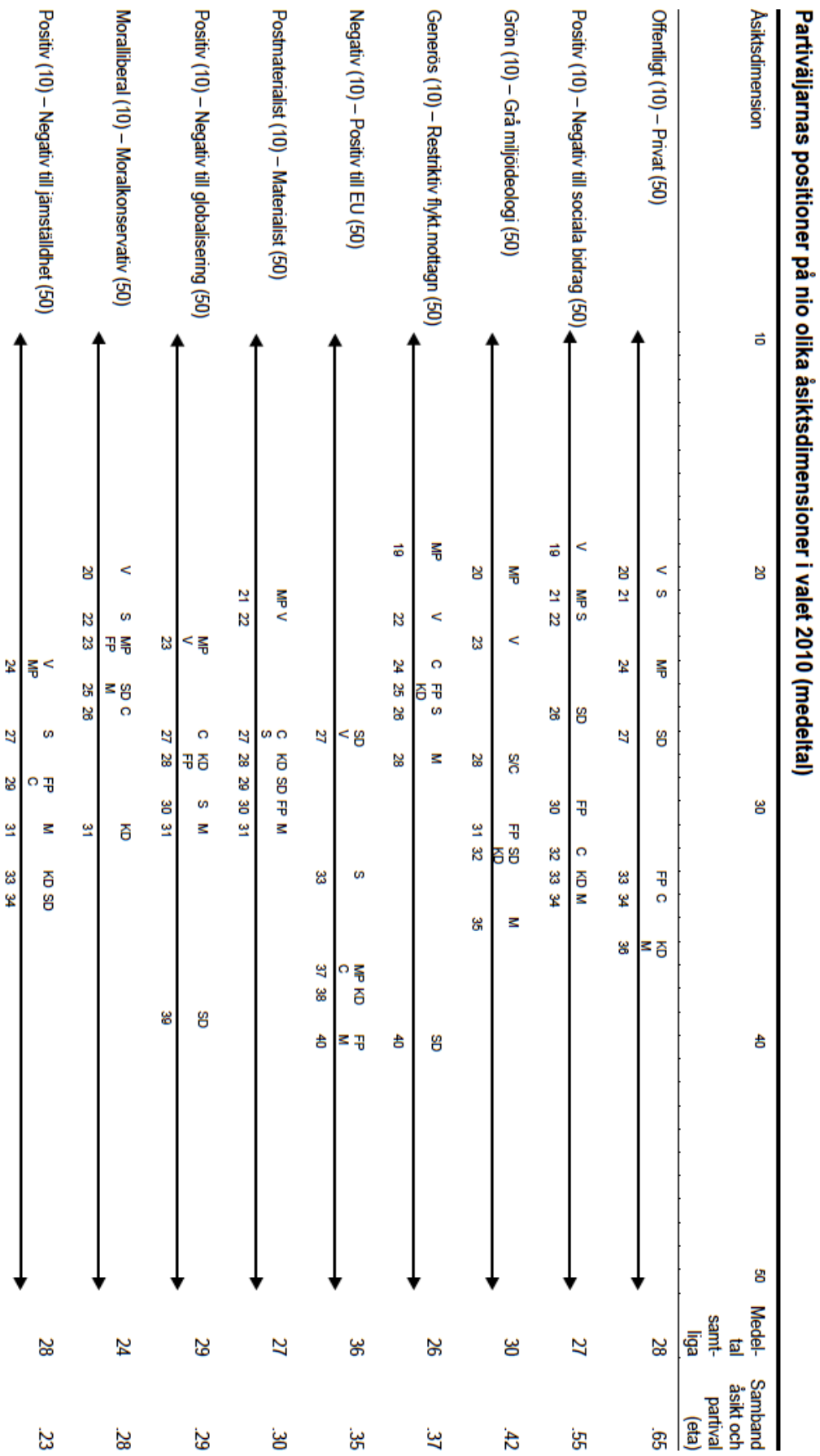
De två översta dimensionerna är tydliga vänster-höger-dimensioner. Här sällar sig Miljöpartiets väljare till Vänsterpartiets och Socialdemokraternas väljare i ett vänsterkluster, Sverigedemokraternas väljare positionerar sig i mitten medan borgliga väljare bildar ett högerkluster. En nyans i sammanhanget är att Miljöpartiets väljare positionerar sig till höger om Socialdemokraternas väljare i ’Offentligt-Privat’, men hamnar till vänster om dem i ’Positiv – Negativ till sociala bidrag’. Detta kan sägas styrka vår förväntan, att Miljöpartiets väljare inte motsätter sig en marknadsekonomi, att Miljöpartiets väljare skiljer sig från övriga vänstern gällande statens storlek och auktoritet men inte gällande emfas på social jämlikhet.

Den tredje dimensionen förmedlar ett ej förvånande budskap – Miljöpartiets väljare är de som värderar miljöfrågan högst av väljarkåren. I den fjärde dimensionen positionerar sig Miljöpartiets väljare som de mest generösa inför flyktingmottagning. Den femte dimensionen relaterar till inställning till EU, där Miljöpartiet tidigare var en tydlig motståndare. Miljöpartiets väljare positionerar sig i denna dimension tillsammans med de borgerliga partierna på den positiva sidan. Som tidigare nämnts framför Dolezal att den gröna väljaren är ambivalent inför att lämna över makt till överstatliga samarbeten. Men den femte

dimensionen indikerar att Miljöpartiets väljares 'cosmopolitan orientation' har övertag gentemot deras motstånd mot maktcentralisering.

Den sjätte dimensionen bekräftar vår förväntan på Miljöpartiet som Sveriges mest postmaterialistiska parti. Vänsterpartiet hamnar dock inte långt efter, möjligen märkligt då detta parti ju betonar den traditionella klasskonflikten. Miljöpartiets väljare är i den sjunde dimensionen positiva till globalisering, precis som de tidigare varit positiva till EU och invandring ligger detta i linje med vår förväntan om Miljöpartiets väljare som vinnare av öppna gränser. Den åttonde dimensionen, moralliberal-moralkonservativ, är ingenting vi teoretiserat kring och därför kommer vi inte gå in närmre på det nu. Den nionde dimensionen motsvarar Rüdigs resonemang om ett feministiskt parti, här positionerar sig Miljöpartiets väljare som de som tillsammans med Vänsterpartiet är mest för jämställdhet.

Diagram 12: Åsiktsdimensioner

5 Slutsats

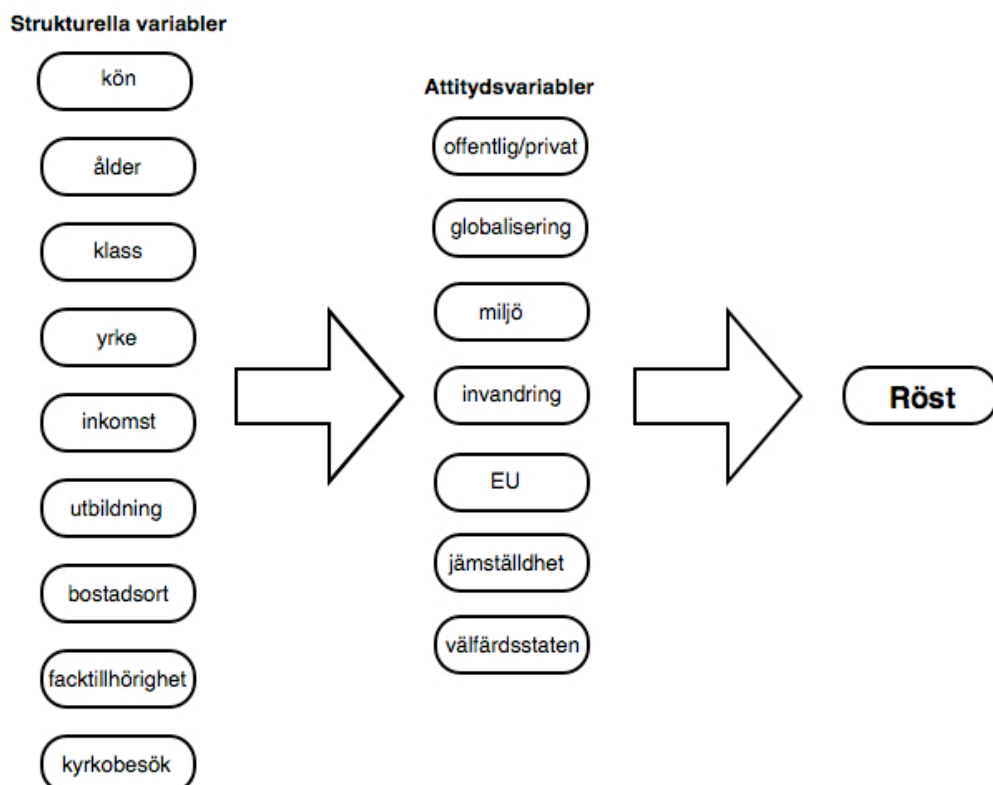
Om vi ser till resultaten av vår empiriska analys ser vi att vår förväntade väljare för Miljöpartiet stämmer bra överens med verkligheten. Miljöpartiets typiska väljare är en ung, välutbildad kvinna från medelklassen. Hon är antingen student eller tjänsteman med en relativt blygsam lön. Väljaren har postmaterialistiska värderingar, viktigast för henne är miljöfrågan men hon kännetecknas även av sin positiva inställning till invandring, globalisering och sociala bidrag. Väljaren motsätter sig inte marknadsekonomi och privatiseringar, är inte religiös men inte heller utmärkande icke-religiös. Vi noterar även att väljarkåren sticker ut i en rad frågor, oftast med den högsta eller lägsta andelen i våra diagram. Vissa resultat förvånar oss. Miljöpartiets väljare är ännu mer utbildade än vad vi förväntade oss, partiet har den största andelen utbildade väljare. Vi hävdar därför att utbildning är en viktig indikator för att särskilja Miljöpartiets väljare. Gällande åsiktsdimensioner och väljaroro har Miljöpartiets väljare aningen starkare vänster-sympatier än vad vi hade förväntat oss och de oroar sig relativt mycket för sociala klyftor. Det förvånar oss även att väljarkåren positionerar sig så tydligt för EU. Men överlag anser vi alltså att våra förväntningar stämde relativt väl. Efter att ha studerat resultatet i Åttapartivalet 2010 hävdar vi därför att Miljöpartiets väljare utgör en distinkt social grupp. För oss verkar Dolezals och Rüdigs slutsatser stämma även i Sverige, Miljöpartiet tycks ha en stadig väljarbas som vilar hos en särskild social grupp och detta bör förklara deras framgång. Resultaten stödjer även vår tes att sociala strukturer påverkar attityder och värderingar vilket leder till en röst på ett specifikt parti. Miljöpartiets väljare verkar dela en gemensam uppsättning attityder och värderingar som skulle kunna kategoriseras som postmaterialistiska, där frågor som miljö och invandring ingår.

Länge har forskarsamfundet diskuterat huruvida klass som begrepp och dess politiska roll via klassröstning är beaktansvärd eller ej. De teoretiker som menar att klass och klassröstning är utdöende antar att det postindustriella samhället medför nya yrkesklassificeringar och social mobilitet vilket minskar betydelsen klass har för röstningen. Om vi idag i mindre utsträckning röstar utifrån klass borde det innebära att vi rör oss mot att grunda vår röst på ett informerat, rationellt och fritt val. Det har påståtts att gröna partier inte är baserade i en klass, att de står utanför höger-vänsterkonflikten på vilken klassbegreppet tidigare vilat. Betyder då detta att deras väljarkår består av fler rationella röstare? När vi granskar Miljöpartiets väljarkår ser vi en distinkt social grupp. Gruppen delar inte bara värderingar utan också vissa tydliga sociala indikatorer eller strukturella förhållanden. Vi menar att klass som begrepp är ett relevant verktyg för att diskutera en sådan här distinkt väljargrupp.

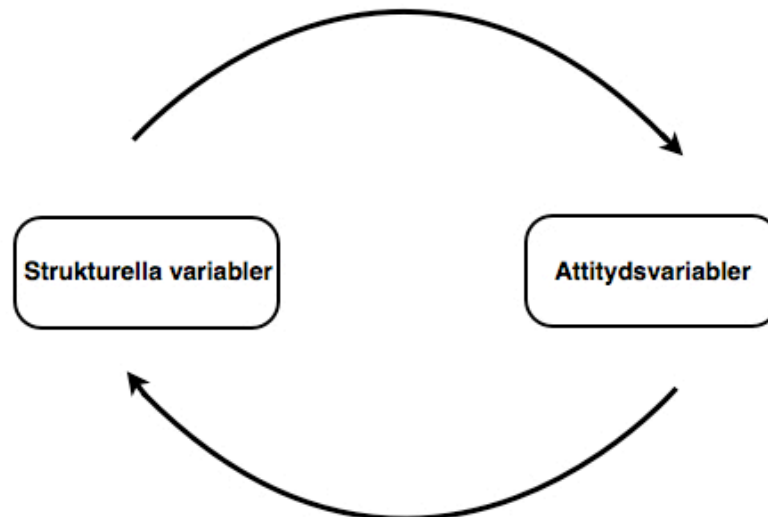
Att väljarna utgör en så tydlig grupp tolkar vi som att svenska väljare, även väljare till Miljöpartiet, röstar utifrån klass. Men efter sociala och ekonomiska

förändringar ser saker och ting annorlunda ut idag än tidigare: det postindustriella samhället är inte lika tydligt stratifierat som det industriella samhället var. Men vid en närmare granskning är samhället fortfarande indelat i skikt och grupper. Stratifiering, menar vi, är högst aktuellt men det är nödvändigt att tillskriva begreppet klass mer än arbete och produktion. En bredare definition av klass är nödvändig som säger mer om strukturella förhållanden i allmänhet. En fullständig definition förmår vi i nuläget inte presentera men den ska se till fler variabler än manuellt och icke-manuellt arbete och möjligen kan inspiration hämtas från forskare som Dahrendorf, Giddens och Wright.

Men det finns ett led mellan klass och röst, om man med klass endast ser till de strukturella variablerna. Att tillhöra en viss struktur förklarar inte direkt varför man väljer att lägga sin röst på ett specifikt parti. Här måste man undersöka hur social karaktäristika hänger ihop med röstning. Hur fungerar den kausala mekanismen som leder en medlem av en viss social grupp till att lägga sin röst på ett särskilt parti? Varför röstar väljare egentligen på Miljöpartiet? Vi menar att väljare röstar på Miljöpartiet för att de har vissa attityder, värderingar och intressen som partiet anses tillfredsställa med sin förda politik. Dessa attityder, värderingar och intressen formas utifrån sociala erfarenheter. De variabler vi undersöker i våra diagram säger ofta något om den sociala kontext en person omges av och bakgrunden från vilken hen kommer. En viss kombination av värden på dessa strukturella variabler menar vi ökar sannolikheten för väljaren att anamma en uppsättning av attityder som tilltalas av Miljöpartiet. Värden på strukturella variabler påverkar väljarens sociala erfarenheter som i sin tur kommer att forma attityder och värderingar som bestämmer politiska val. I Modell 1 illustreras hur vi tänker oss att det går till.

I Modell 1 kan alltså de strukturella variablerna ovan ses som faktorer som påverkar sociala erfarenheter. Det är sedan våra sociala erfarenheter som indirekt avgör röstvalet, eftersom de formar attityder och värderingar som ligger till grund för hur vi väljer att rösta. Variablerna berättar något om den sociala kontexten som har omgivit och omger oss. Men det bör också påpekas att vissa strukturella variabler kan påverkas av våra attityder. Olika värderingar och ett engagemang i en fråga kan exempelvis påverka utbildning, inkomst och bostadsort. Medan vissa andra strukturella variabler som kön och ålder givetvis är svårare att förändra. Modell 2 kompletterar Modell 1 med en motrörelse i orsakssambandet.

Vår slutsats är att väljare som har vissa värden på variablerna ovan tillhör på grund av detta en klass. Denna klass innefattar specifika värden på både strukturella och attityds-variabler. Väljare röstar på Miljöpartiet för att de tillhör en klass.

Utifrån Rüdigs, Dolezals och våra egna resultat kan en grön klass grovt skisseras utifrån de variabler vi använt, vilket vi gjort ovan. Utmärkande är utbildning och postmaterialistiska attityder. Vi anser att våra resultat överensstämmer med Rüdigs och Dolezals vilket antyder att den gröna klassen, precis som tidigare etablerade klasser, är utbredd i hela Västeuropa.

För att avsluta har denna uppsats förhoppningsvis givit verktyg inför scenariot som beskrevs inledningsvis. Ett eldprov för denna uppsats hade varit att särskilja gröna väljare ur en skara på hundra proportionerligt framtagna väljare utifrån de variabler som presenterats. För om detta går, har vi i så fall ett reellt val när vi väljer våra politiska representanter?

6 Referenser

- Alford, Robert R., 1963 "Nations, Parties, and Participation: A Critique of Political Sociology" *Theory & Society*, vol.1, nr. 3, s. 307-329.
- Clark, Terry N. & Seymour Lipset, 1991. "Are Social Classes Dying?", *International Sociology*, vol.6, nr. 4. s.397-410.
- Clark, Terry N. & Seymour, 2001. *The Breakdown of Class Politics: a Debate on Post-Industrial Stratification*. Washington, D.C. : Woodrow Wilson Center Press.
- Clark, Terry N., 2003. "The Breakdown of Class Politics", *American Sociologist*, vol. 34, nr. 1, s. 17-32.
- Dolezal, Martin, 2010. "Exploring the Stabilization of a Political Force: The Social and Attitudinal Basis of Green Parties in the Age of Globalization", *West European Politics*, vol.33, nr.3, s.534-552.
- Evans, Geoffrey & James Tilley, 2012. "The Depoliticization of Inequality and Redistribution: Explaining the Decline of Class Voting", *The Journal of Politics*, vol.74, nr 4, s. 963-976.
- Evans, Jocelyn 2004. *Voters and voting*. London: Sage.
- Frankland, Gene E., Paul Lucardie & Benoit Rihoux (red.), 2008. *Green Parties in Transition. The End of Grass-roots Democracy?* Aldershot: Ashgate.
- Hout, Mike, Clem Brooks & Manza, 1993. "The Persistence of Classes in Post-Industrial Societies", *International Sociology*, vol. 8, nr. 3, s. 259-277.
- Inglehart, Ronald 1977. *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Lipset, Seymour M. & Stein Rokkan, 1967. *Party Systems and Voter Alignment: Cross-national Perspectives*. New York: Free Press.
- Müller-Rommel, Ferdinand, 2002. 'The Greens in the 1999 European Parliamentary Elections: The Success Story' i Pascal Perrineau, Gérard Grunberg & Colette Ysmal (red.) *Europe at the Polls: The European Elections of 1999*. New York: Palgrave Macmillan, 116–29.
- Nisbet, Robert, 1959. "The Decline and Fall of Social Class", *Pacific Sociological Review*, vol. 2, nr.1, s.11-17.
- Oskarson, Maria, 2005. "Social Structure and Party Choice" i Jacques Thomassen (red.) *The European Voter: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
- Poguntke, Thomas, 1993. *Alternative Politics. The German Green Party*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Rüdiger, Wolfgang, 2012. "The perennial success of the German Greens", *Environmental Politics*, vol. 21, nr.1, s.108-130.
- SCB, *Åttapartivalet 2010. Allmänna valen, Valundersökningen*.

Talshir, Gayil, 2002. *The Political Ideology of Green Parties. From the Politics of Nature to Redefining the Nature of Politics.* Houndmills: Palgrave Macmillan.

7 Appendix

Nedan följer statistik från SCB:s valundersökning Åttapartivalet 2010 i av oss framställda tabeller. Denna statistik låg till grund för de diagram som presenterades i den empiriska analysen.

Ålder och Kön

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	ÖVR	SUMMA	ANTAL
Kön											
Kvinna	5	33	10	9	8	5	27	2	1	100	1992
Man	6	29	8	4	7	5	35	5	1	100	1195
Ålder											
18-22	3	30	10	5	7	4	26	12	3	100	149
26-30	9	26	17	5	5	5	24	6	3	100	282
31-40	4	22	15	6	7	5	38	2	1	100	405
41-50	5	30	8	7	9	3	33	4	1	100	435
51-60	8	35	6	6	5	6	32	2	0	100	416
61-70	5	36	6	8	9	7	24	4	1	100	427
71-80	2	39	2	8	8	6	33	2	0	100	273

Svenska väljares oro för utvecklingen i Sverige under de närmsta 5-10 åren

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Antal
Ökade sociala klyftor	68	55	52	20	18	14	12	40	651
Sämre miljö	41	39	77	43	32	19	23	47	656
Låg ekonomisk tillväxt	19	21	10	29	25	22	24	43	615
Ökad invandring	8	12	3	7	14	16	12	60	645

Bostadsort

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
Ren landsbygd	5	32	8	13	4	4	28	5	1	100	409
Mindre tätort	3	36	7	5	5	5	33	5	1	100	576
Större tätort	6	32	9	5	10	5	29	3	1	100	1022
Sthlm/gbg/malmö	7	21	14	5	9	5	34	2	3	100	376

Kyrkobesöksfrekvens

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
Minst en gång i månaden	2	22	9	10	4	29	21	1	2	100	139
Några gånger om året	4	27	8	14	8	5	31	2	1	100	358
En gång om året	3	34	10	4	8	5	33	3	0	100	655
Aldrig	9	29	10	5	8	2	28	6	3	100	707

Fackföreningstillhörighet

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
Förvärvsarbetande, ej fackanslutna	4	14	9	9	8	7	42	4	3	100	389
Samtliga LO-anslutna	8	52	6	4	2	3	17	7	1	100	367
Samtliga TCO-anslutna	6	30	12	6	8	6	31	1	0	100	358
Samtliga SACO-anslutna	6	19	19	10	12	5	29	0	0	100	220

Taxerad inkomst

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
15 % lägsta inkomsterna	5	29	16	7	7	6	20	7	3	100	276
15-35 percentilen	8	36	8	7	5	6	24	5	1	100	415
35-65 percentilen	4	39	8	7	7	5	25	4	1	100	743
65-85 percentilen	6	29	9	6	7	4	35	3	1	100	531
15 % högsta inkomsterna	4	16	6	6	12	6	47	2	1	100	422

Utbildningsnivå

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
Förgymnasial utbildning < 9 år	3	52	2	6	6	2	24	5	0	100	117
Förgymnasial utbildning 9 (10) år	4	41	6	4	5	4	25	8	3	100	227
Gymnasial utbildning	5	34	6	6	6	5	32	5	1	100	1090
Eftergymnasial utbildning < 2 år	10	23	11	7	13	6	28	1	1	100	151
Eftergymnasial utbildning => 2 år	6	20	15	8	10	6	33	1	1	100	704
Forskarutbildning	3	20	20	7	7	10	33	0	0	100	30

Yrkesgruppstillhörighet

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
Industriarbetare	4	51	6	3	2	2	21	9	2	100	28
Övriga tjänstemän	5	45	5	7	4	6	20	7	1	100	37
Lägre tjänstemän	7	40	6	7	7	3	25	4	1	100	42
Medel tjänstemän	6	27	14	7	9	7	28	1	1	100	51
Högre tjänstemän	4	15	10	8	13	5	43	1	1	100	69
Företagare	6	16	6	6	1	7	45	8	5	100	59
Jordbrukare	9	4	4	31	0	13	35	4	0	100	79
Studenter	7	29	18	5	9	4	17	7	4	100	35

Klasstillhörighet

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
Arbetarklass	5	47	5	6	4	4	20	8	1	100	450
Medelklass	6	24	10	8	9	6	34	2	1	100	1263

Subjektiv klasstillhörighet

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Övr	Summa	Antal
Arbetarfamilj	7	47	7	5	3	3	20	7	1	100	750
Tjänstemannafamilj	4	21	13	8	13	6	33	1	1	100	678
Högre tjänstemannafamilj	3	10	8	6	12	9	50	1	1	100	141
Jordbrukarfamilj	4	11	7	31	4	7	34	2	0	100	55
Egen företagare	3	11	5	11	5	7	50	3	5	100	129